

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет технологій та дизайну

ЗАЙЦЕВА Людмила Олексіївна

УДК [338.242.2:(334:67)](043.3)

**УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис
Роботу виконано в Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Матросова Людмила Миколаївна,
Харківський інститут фінансів Українського державного
університету фінансів та міжнародної торгівлі,
професор кафедри державних фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
заслужений економіст України
Гончаров Юрій Вікторович,
Київський національний університет технологій та дизайну
МОН України, завідувач кафедри менеджменту;

кандидат економічних наук, доцент
Соколюк Галина Олександрівна,
Хмельницький національний університет,
доцент кафедри менеджменту

Захист відбудеться 20 жовтня 2015 р. об 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.102.05 Київського національного університету технологій та дизайну Міністерства освіти і науки України за адресою: 01011, м. Київ-11, вул. Немировича-Данченка, 2, 1-й корпус, 3-й поверх, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Київського національного університету технологій та дизайну Міністерства освіти і науки України за адресою: 01011, м. Київ-11, вул. Немировича-Данченка, 2.

Автореферат розісланий 19 вересня 2015 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. Ю. Чубукова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасний стан розвитку національної економіки України характеризує необхідність використання інтеграційних процесів, які вимагають формування та впровадження ефективних інноваційних структур і форм виробництва. Насамперед, це стосується тих галузей, підприємства яких перебувають у скрутному становищі, зокрема легкої промисловості. Продукція підприємств легкої промисловості — важливий складник національного доходу, має соціальну спрямованість, є матеріальною основою ряду виробничих сфер в економіці України. Так, в Україні на сучасному етапі підприємства легкої промисловості працюють в умовах переваги дешевого імпорту. Репутація більшості вітчизняних виробників одягу та взуття не дуже висока. Це спричинене низьким рівнем управління підприємствами, відсутністю витрат на рекламу, орієнтуванням на співпрацю за давальницькими схемами. Крім того, продукція підприємства, що сплатило державі всі податки, не може бути дешевою. Викладене свідчить про актуальність проведення системного дослідження сутності управління конкурентоспроможністю підприємств легкої промисловості. Конкурентоспроможність є основним важелем ефективної діяльності підприємств, зміст якої полягає у виявленні та реалізації потенційних можливостей господарюючих суб'єктів при визначенні конкурентних переваг, можливості адаптації підприємства до умов конкурентного середовища, здатності впроваджувати інновації.

Теоретичні аспекти формування конкурентоспроможності та управління нею в різних галузях господарства отримали розвиток у роботах зарубіжних та вітчизняних науковців, як Г. Азоєв, І. Ансофф, А. Воронкова, М. Гельвановський, П. Друкер, Ю. Іванов, Л. Піддубна, Ф. Поклонський, М. Портер, Г. Скудар, Г. Соколюк, В. Рожок, Р. Фатхутдінов, Ф. Хедоурі, Й. Шумпетер, А. Юданов та інші. Підвищення конкурентоспроможності підприємств можливе лише при впровадженні інновацій у діяльність господарюючих суб'єктів. Питання економічної сутності та основних ознак інноваційної діяльності розглядали у своїх працях вітчизняні вчені: Ю. Великий, Ю. Гончаров, М. Денисенко, І. Ігнатська, Л. Матросова, І. Тарасенко, В. Хомяков, В. Рубан, О. Чубукова та інші. Проблемам інноваційного розвитку діяльності підприємств легкої промисловості присвячено роботи вчених, зокрема: Ю. Буренка, М. Войнаренка, З. Касьяна, О. Лабурицевої, Н. Мирка та інших.

Результати аналізу та узагальнення теоретичних і методичних положень становлення управління конкурентоспроможністю свідчать, що управління конкурентоспроможністю підприємств легкої промисловості як важливої соціальної галузі, що задовольняє одну з перших потреб людей та забезпечує зростання добробуту народу, потребує подальшого розвитку та методичного обґрунтування. Це зумовило вибір теми дисертаційної роботи, визначило її актуальність, наукову та прикладну значимість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано в рамках НДР ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» МОН України, відповідно визначених на кафедрі економічної теорії та прикладної статистики за темою: «Управління розвитком

старопромислових регіонів України в умовах виходу з трансформаційної кризи» (номер державної реєстрації 0105U004477), де автором визначено напрями вдосконалення господарської діяльності підприємств легкої промисловості, спрямовані на підтримання належного рівня конкурентоспроможності.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розроблення й удосконалення теоретичних і методичних положень, формулювання науково-практичних рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств легкої промисловості на основі узагальнення чинної практики та обґрунтування запропонованих інноваційних соціальних рішень.

Поставлена мета зумовила необхідність формування логічно пов'язаних і послідовно розглянутих завдань:

- сформулювати наукові засади визначення конкурентоспроможності та з'ясувати умови й основні ознаки прояву конкурентоспроможності підприємства в умовах невизначеності;

- розкрити сутність поняття «управління конкурентоспроможністю підприємств» шляхом аналізу та систематизації наявних наукових підходів до цього процесу;

- узагальнити чинники впливу внутрішнього та зовнішнього середовища на ефективність діяльності підприємств легкої промисловості України;

- визначити місце та роль економічного потенціалу підприємства;

- обґрунтувати систему показників оцінки конкурентоспроможності підприємства;

- охарактеризувати вплив особистого ставлення робітників до ефективності праці й умов підвищення якості продукції підприємств легкої промисловості;

- виявити переваги активізації інноваційної активності підприємств легкої промисловості;

- запропонувати методичний підхід щодо розвитку соціальних інновацій і розробити практичні рекомендації їх упровадження на підприємствах легкої промисловості України.

Об'єктом дослідження є процес управління конкурентоспроможністю підприємств легкої промисловості.

Предметом дослідження – сукупність теоретичних і методичних підходів, методів та науково-прикладних рекомендацій щодо управління конкурентоспроможністю підприємств легкої промисловості.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в дисертаційній роботі мети використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема: діалектичний, структурно-логічний аналіз і синтез (при дослідженні сутності категорій «конкурентоспроможність підприємства», «управління конкурентоспроможністю», «потенціал підприємства»), метод системного узагальнення (для розроблення організаційно-економічного механізму аналізу ефективності використання економічного потенціалу підприємств легкої промисловості й алгоритму оцінки їх конкурентоспроможності), статистичний аналіз (при проведенні аналізу показників діяльності підприємств легкої промисловості, динаміки впровадження інновацій на підприємствах легкої промисловості України й обсягу реалізованої інноваційної продукції легкої промисловості України), порівняльний аналіз (для визначення економічного ефекту

діяльності господарюючого суб'єкта), поєднання методу екстраполяції та статистичного моделювання (для сценарного прогнозування діяльності підприємства при впровадженні соціальних інновацій і зміні форми оплати праці). Опрацювання статистичних даних здійснювалося з використанням математичного апарату, реалізованого за допомогою табличного редактора Microsoft Excel.

Інформаційною базою дослідження є положення сучасної економічної теорії, монографії провідних вітчизняних і зарубіжних учених з питань конкурентоспроможності підприємств, матеріали науково-практичних конференцій та періодичних видань, законодавчі акти Верховної Ради України, звітність Державної служби статистики України, фінансова звітність ПАТ «Глорія Джинс», ВАТ «Козятинська швейна фабрика», ПАТ «Могилів-Подільська швейна фабрика «Аліса», ПАТ «Швейна фабрика «Прометей», ресурси Інтернету та результати власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів. Результати, які характеризують наукову новизну дослідження, такі:

вперше:

- розроблено методичний підхід щодо впровадження інновацій у діяльність підприємств легкої промисловості як чинника підвищення конкурентоспроможності підприємства. Цей підхід розкриває напрями застосування соціальних інновацій і інструменти їх реалізації, які формують інноваційне середовище та сприяють стимулюванню підвищення рівня конкурентоспроможності;

удосконалено:

- сутність поняття «управління конкурентоспроможністю підприємств», як напряму менеджменту, де підприємство розглядається як цілісний комплекс з урахуванням впливу компонентів зовнішнього середовища, що дозволяє систематизувати цей багатоаспектний процес, розробити стратегію управління конкурентоспроможністю підприємства та, на відміну від інших інтерпретацій, розкриває напрями впливу щодо кожного підходу;

- перелік чинників внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на діяльність підприємств легкої промисловості, і відрізняється від наявних більш повним розкриттям особливостей впливу, що дозволяє керівництву підприємства оперативніше реагувати на нові зміни;

- методичний підхід щодо поліпшення управління конкурентоспроможністю підприємства через уточнення поняття про економічний потенціал, а сутність цього поняття розкрито через взаємозалежність складових: можливості, здатності, компетенції, цінності, результату. Це тлумачення, на відміну від інших, відображає зв'язок дій і заходів господарюючого суб'єкта для підвищення його результативності;

- систему мотивування персоналу підприємства, яка орієнтована на максимальне розкриття творчих здібностей працівників та, на відміну від наявних, ґрунтується на активізації особистого ставлення працівника, для забезпечення підвищення якості продукції підприємств легкої промисловості як одного з найсуттєвіших складників конкурентоспроможності підприємства;

дістали подальшого розвитку:

- система оцінки конкурентоспроможності підприємства, яка, на відміну від інших, базується на одночасному застосуванні різних методик, результати яких доповнюють одна одну, дають змогу отримати найбільш точний результат стану